

P05-2008
voorhent

premsela
.org/

JAAR- BERICHT 2008/

Boekmanstichting Bibliotheek
Herengracht 415
1017 B
Tel. 62

Stoel: Piet Hein Eek.
Eerste en tweede deel
Visies op vormgeving:
Frederike Huygen.
Foto: Maarten Willemstein.

Meer last van nieuwsgierigheid dan van smaak/

Sinds 2003 is Dingeman Kuilman directeur van Premsela. Zijn missie is het mode- en designklimaat in Nederland te verbeteren. “Een dankbaar werkgebied voor mensen die rusteloos en nieuwsgierig zijn, zoals ik.”

Door Elsbeth Grievink / foto Jouk Oosterhof

Kun je je fascinatie voor mode en design omschrijven?

“Ik vraag me weleens af óf ik er wel gefascineerd door ben. Sommige mensen vinden mode en design helemaal geweldig en omringen zich graag met mooie spullen. Ik hou ook van mooie dingen, maar daar is het mij niet om te doen. Ik heb tien jaar poëzie geschreven en dat heeft mijn manier van denken bepaald. Bij goede poëzie moet je tussen de regels door lezen. Dat geldt ook voor goede vormgeving: het is niet wat het is. Mode en design zijn disciplines die je nieuwsgierig maken en je uitdagen op zoek te gaan naar betekenissen. Net als muziek kun je kleding en producten zien als media, een manier om je uit te drukken. Dát fascineert mij.”

Wat kan een stoel of een trui ons vertellen?

“Dat is precies waar het om gaat. Het functionalistische alibi van een stoel is dat hij er is om op te zitten. Maar iedereen heeft thuis stoelen waar hij bijna nooit op zit. Toch gooi je ze niet weg, omdat ze betekenis geven aan een ruimte. Ik maak graag de vergelijking met de virtuele wereld in Second Life. Veel spullen die je in het gewone leven nodig hebt, zijn daar overbodig. Er is geen zwaartekracht, geen kou en je krijgt geen vermoeide benen als je te lang staat. Als je in Second Life met elkaar wilt vergaderen, kun je in feite gewoon bij elkaar gaan staan. Toch zie je er vergaderkamers in klassieke opstelling, vol stoelen. Dan wordt ineens duidelijk dat functionaliteit maar een dekmantel is.”

Interview Dingeman Kuilman/

Toch zeggen de meeste vormgevers ‘form follows function’ als uitgangspunt te nemen.

“Iemand kan heel goede dingen doen, zonder precies te weten wat hij doet. Dat is ook niet zo erg. Heel veel dingen komen niet tot stand omdat je een redenering volgt, maar omdat je je intuïtie volgt. Redeneren kan ook achteraf, en ook door iemand anders. We moeten niet alles meteen willen verklaren. Iedere ochtend staan er duizenden vormgevers op om na te denken over een nieuwe stoel, in plaats van over iets wat nog niet bestaat. Eigenlijk begrijpen ze zelf ook niet waarom ze dat doen. En toch is wat ze doen belangrijk. Omdat ze zo betekenis geven aan onze omgeving en de tijd waarin we leven, steeds opnieuw. Af en toe spelen functionalistische aspecten wel een rol, zoals bij autostoelen, maar dat is niet de leidende motivatie om vorm te geven.”

Wat doet Premsela om up-to-date te blijven?

“Ik probeer op een journalistieke manier naar de vormgevingwereld te kijken, en vraag mijn collega's hier dat ook te doen. We hoeven niet alles te weten, maar we moeten wel een goed overzicht hebben. Veel bezoeken, veel praten, veel lezen en af en toe reizen helpt daarbij. Ik haal veel informatie uit bronnen die niet over design gaan, om op een andere manier naar de huidige ontwikkelingen te kijken. Er verschijnen nu veel goede boeken over de voedingsindustrie. Die maken duidelijk hoe verziekt het systeem is, totaal gegijzeld door regelgeving en lobbygroepen. Dat kun je projecteren op design en mode.”

Wat voor invloed heeft de financiële crisis op de mode- en designwereld?

“Niemand weet precies waar die toe gaat leiden. Voor een deel is de crisis symbolisch. We hebben waarde toegekend aan geld, aandelen en vastgoed, maar we weten ook dat het briefje van honderd euro op zichzelf geen honderd euro waard is. Dat is een kwestie van goed vertrouwen en als dat wegvalt, stort alles in. Op dezelfde manier kennen we waarde toe

“Als je te weinig risico's neemt, lukken alle projecten ongeveer en zink je weg in de middenmoot. En daar hebben we niks te zoeken.”

aan spullen en kleding, maar ook dat kan zomaar veranderen. Onze economie is een betekenisstelsel gebleken, terwijl sommigen dachten dat het natuurwetenschap was. Dat is dan wel even schrikken.”

Waar zal dat verstoorde betekenisstelsel toe leiden?

“Als je niet meer weet wat dingen waard zijn, moet je die weer concreet gaan maken. Als anker, om om te kunnen gaan met de complexiteit van de mondialisering en virtualisering. Ik geloof dat de ambachtelijke praktijk opnieuw uitgevonden gaat worden. Ontwerpers als Alexander van Slobbe, Piet Hein Eek en Hella Jongerius zijn daar al lang mee bezig, en velen met hen. De massaproductie in Azië gaat ondertussen gewoon door, maar omdat je de ambachtelijke praktijk in ere herstelt, kun je je er beter toe verhouden.”

Draagt dat bij aan een florierend designklimaat?

“Absoluut. Een designwereld waarin je niet weet wat de dingen waard zijn, of ze niet meer kunt benoemen, is een fiasco. Ontwerpers stellen zich opnieuw de vraag: wat zijn de sociale, culturele en ecologische consequenties van wat ik doe? Dat kun je opnieuw in balans brengen met de economische waarde, want die moet er natuurlijk wel zijn. Maar niet als doel op zich. Je kunt een appelboomgaard kopen, de appels plukken, de bomen omzagen en het hout verkopen. Veel meer kun je er op dat moment niet mee verdienen. Maar écht oogsten is nadenken over continuïteit. Dingen in historisch perspectief plaatsen, én in toekomstig perspectief. Dan laat je die appelbomen staan.”

Zit er een houdbaarheidsdatum op Nederlands ontwerp?

“Dat geloof ik niet. We hebben in Nederland een gezonde voedingsbodem, net als in Italië of Scandinavië. De kwaliteit van onderwijs en opdrachtgeverschap, en van de vraag van het publiek is heel hoogwaardig. Dat zijn essentiële randvoorwaarden om goede vormgeving te blijven maken. Het is wel zo dat je de enorme aandacht die we nu in de wereld krijgen niet altijd

kunt vasthouden. De media vervelen zich snel. En we moeten heel kritisch kijken naar ons eigen succes, want een deel daarvan ontstaat meestal door toevalligheden. Kwaliteit en succes zijn niet hetzelfde.”

Op welke manier verschilt de positie van Nederlandse mode van die van vormgeving?

“Het culturele modeveld in Nederland is kleiner dan het designveld. De mode is een stuk jonger en de vraag is nog niet goed ontwikkeld. Nederlanders geven van oudsher weinig uit aan uiterlijkheden, zoals kleding en de kapper. Daar komt verbetering in, maar het heeft dertig jaar geduurd voordat we hier restaurants hadden op internationaal niveau. En zelfs vandaag zijn er in België nog veel meer sterrenrestaurants dan in Nederland. Dat heeft iets te maken met cultuur, met het belang dat een samenleving ergens aan hecht. Ik denk dat Premselas moet proberen dat beter op de agenda te krijgen.”

Amateurisme is een belangrijk thema in het nieuwe beleidsplan.

“Ja. Ik geloof dat design en mode nog veel kunnen leren van de fotografie. Sinds iedereen een camera heeft is de beeldproductie veel interessanter geworden. Naast professionele fotografen zijn we bijna allemaal amateurs. Je hebt goede en slechte professionals, en goede en slechte amateurs. Doordat zij op elkaar reageren, wordt zo'n veld dynamischer en neemt de culturele betekenis toe. Daarom zou het goed zijn als vormgeving en mode een vergelijkbaar karakter krijgen. Als iemand goed kan koken, gaat hij hopelijk ook kritischer om met een magnetronmaaltijd. En iemand die zelf zijn kleding maakt, zal zich misschien ook anders gaan verhouden tot confectie. Dan krijg je een ander soort bewustzijn. De belangrijkste verworvenheid van IKEA is dat je je eigen spullen in elkaar moet zetten, waardoor ze meer van jezelf worden. IKEA is misschien bedacht als een logistiek model, maar de uitwerking is veel cultureler dan we ons realiseren.”

Met welke projecten heeft Premselas de afgelopen jaren verschil gemaakt?

“We hebben de afgelopen zes jaar meer dan honderd projecten gedaan. Het is bijna ondoenlijk om er een paar uit te kiezen, zeker als je daarbij niet alleen naar de resultaten wilt kijken, maar ook naar de effecten. Die zijn vaak moeilijk meetbaar. En zo hoort het ook, vind ik, want de essentie van cultuurbeleid is juist de waarde van het onmeetbare. Wat is het effect van het boek *Visies op Vormgeving*? Ik vind dat Frederike Huygen een magistraal standaardwerk heeft geschreven. Maar aan een paar recensies en bescheiden verkoopcijfers kunnen we dat niet afmeten. Als ik dan toch een keuze uit onze projecten moet maken, neem ik er drie waar ik gewoon heel trots op ben. We hebben voor het eerst onderzoek laten doen naar de economische betekenis van design. Dat leverde cijfermateriaal op dat grote invloed heeft gehad op beleidsmakers. Zo zijn er veel meer economische subsidies gekomen voor design en mode, soms zelfs met een uitgesproken cultureel tintje. Als indirect gevolg daarvan hebben we met de EVD gewerkt aan een brede coalitie tussen ministeries, branchverenigingen en culturele instellingen om Nederland als designland op de wereldkaart te zetten. Dat is de regiegroep DutchDFA geworden, die nu moet laten zien hoe cultuur en economie elkaar ook in landen als China en India kunnen versterken. Streetlab is een ander project waar ik erg blij mee ben. In ons eerste beleidsplan stond dat we ‘iets’ met straatmode en jongerencultuur wilden doen. Daar hebben we met Cultuurfabriek Streetlab van gemaakt. Het bijzondere is dat het van het begin af aan een platform is geweest van de makers zelf. Wij hebben er eigenlijk alleen maar voor gezorgd dat ze hun eigen ideeën konden uitvoeren. Streetlab staat nu op eigen benen, zodat we er de komende jaren een sterke partner bij hebben. Ook *Morf* is een idee uit ons eerste beleidsplan. Marjan Unger heeft er een prachtig tijdschrift van gemaakt, dat door studenten steeds beter gelezen wordt. Ik heb er van genoten om met Marjan samen te werken, twintig jaar nadat ze mij op de Rietveld Academie kunstgeschiedenis gaf. Zo hebben we onze cirkel rond kunnen maken.”

Hoe kijk je naar Platform21?

“Platform21 is nog volop in ontwikkeling. Wat een goede beslissing is geweest, is dat we niet gekozen hebben voor instant succes. We proberen daar echt iets nieuws te laten ontstaan. En nieuwe dingen hebben vooral vrienden nodig, mensen die je steunen en begrijpen dat je fouten moet maken om verder te komen. Ik denk dat we het afgelopen jaar de goede richting hebben gevonden. De reacties op *Platform21* = *Hacking IKEA* waren enorm positief. In Nederland, maar ook ver daarbuiten.”

Zijn er ook projecten geflopt?

“Altijd. Mislukkingen horen bij ons werk. Als je te weinig risico's neemt, lukken alle projecten ongeveer en zink je weg in de middenmoot. En daar hebben we niks te zoeken. Als er niet genoeg projecten mislukt zijn, dan heb je te weinig geprobeerd.”

Premselas is sinds 1 januari 2009 een sectorinstituut. Wat verandert dat?

“Op een bepaalde manier zijn we belangrijker geworden, zo kun je dat best zeggen. Daardoor hebben we andere collega's gekregen, zoals het NAI, waarvan we veel kunnen leren. Als netwerkorganisatie staan we altijd open voor nieuwe samenwerkingen. Ons kader is ook duidelijker. De afgelopen jaren hebben we heel veel gedaan, heel breed, tot we er soms zelf gek van werden. Ik vond dat goed, we moesten het veld ontdekken, kijken waar voor ons de ruimte zat. De komende jaren combineren we onze wettelijke taken met drie programma's. Heritage & History gaat over erfgoed en geschiedenis. Hoe kunnen we vormgevingserfgoed opnieuw gebruiken? Wat vertelt de geschiedenis over het karakter van design en mode? People's Republic of Design gaat over amateurisme. Met Designworld willen we kijken naar de gevolgen van mondialisering voor onze designcultuur. Als het goed is, brengt de keuze voor deze thema's rust, continuïteit en duidelijkheid. Voor onszelf en voor de buitenwereld.”

Wanneer is de missie van Premselas geslaagd?

“Als we niet meer weten wat we moeten doen en we er toch goed over hebben nagedacht. Premselas is een middel en geen doel op zich.”

CV Dingeman Kuilman/

1961	Geboren in Amsterdam.
1979	Slaagt voor het gymnasium, gaat Nederlandse letteren studeren.
1980	Stopt over naar studie geneeskunde.
1983	Kiest voor de avondopleiding aan de Gerrit Rietveldacademie en werkt overdag als TV-producent.
1988	Studeert cum laude af.
1990	Werkt als grafisch ontwerper met Anthon Beeke en Niels Meulman.
1991	Publiceert zijn poëzie in <i>Sabel en Keel</i> .
1994	Wordt design manager bij Philips Design.
1998	Werkt als marketingadviseur voor FHV/BBDO.
2003	Wordt benoemd tot directeur van Premselas.

Activiteiten 2008/

Golden Age: Highlights of Dutch Graphic Design (1890-1990).
Opstelling in Breda's Museum. Foto: Lourens Smak.

Golden Age: Highlights of Dutch Graphic Design (1890-1990)/

1 JANUARI — 31 DECEMBER

● De reizende tentoonstelling *Golden Age: Highlights of Dutch Graphic Design (1890-1990)* brengt alle stromingen en ontwerpers die van betekenis zijn binnen het Nederlands grafisch ontwerp in de twintigste eeuw, samen. Van de bloeiperiode van de Art Nouveau, De Stijl en het Expressionisme tot het Nederlandse Constructivisme en het naoorlogse Rationalisme. De tentoonstelling, een samenwerkingsproject van het Graphic Design Museum en Premsela, reisde langs Sofia, Boedapest, Madrid, Breda en Istanbul en zal in 2009 in Ljubljana, Warschau, Brno en Athene te zien zijn.

Internationaal bezoekersprogramma/

1 JANUARI — 31 DECEMBER

● In 2008 ontving Premsela 16 internationale bezoekers. Ze kregen een op maat gemaakt programma aangeboden en werden in contact gebracht met belangrijke spelers in het Nederlandse design- en modeveld. De bezoekers waren onder andere Angelo Capasso, curator en designcriticus uit Italië, Aylin Sayek, van Istanbul Design Week, Spela Subic, curator van het Architectuurmuseum in Ljubljana en Diane Pernet, modecurator uit Parijs. Uit Japan kwamen Juri Kobayashi, verbonden aan DesignTide, Keiko Sano, curator van de Axis Gallery en Noriko Kawakami van 21_21 DESIGN SIGHT. Ter voorbereiding op de beurs *100% Tokyo Design* ontving Premsela acht buitenlandse

Programma's & projecten/

journalisten. Tot slot bezocht Bindu Nair Maitra, van het blad *Campaign India*, Nederland in december.

Werkgroep Archief in Vorm/

1 JANUARI — 31 DECEMBER

● Om de zorg voor vormgevingsarchieven in Nederland te verbeteren heeft Premsela de Werkgroep Archief in Vorm in het leven geroepen, samen met het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) en het Nederlands Architectuurinstituut (NAi). De werkgroep heeft ervoor gezorgd dat negentien archieven van diverse vormgevingsdisciplines – met financiële steun van de Mondriaan Stichting – zijn ondergebracht bij passende erfgoedinstellingen. Zo worden o.a. de archieven van Friso Kramer, Total Design en textielfabriek De Ploeg openbaar gemaakt. De archieven bevatten originele ontwerptekeningen, correspondentie, foto's en schetsen.

Design.nl/

1 JANUARI — 31 DECEMBER

● Met een kleurrijk 'end-of-year' magazine sloot Design.nl een succesvol jaar af. In 2008 groeide Design.nl uit tot dé internationale online gids voor iedereen die geïnteresseerd is in Nederlandse vormgeving. Design.nl deed onder andere verslag van *FreeDesign.com*, *Dutch Design Week* en *100% Design Tokyo*.
→ design.nl/item/designnl_2008_review

Platform21 = Joyriding/

18 NOVEMBER 2007 — 3 FEBRUARI 2008

● De expositie *Platform21 = Joyriding* visualiseerde de toekomst van de auto in animaties, conceptmodellen uit de auto-industrie en schaalmodellen van studenten van de Royal College of Art in Londen. Radiografisch bestuurbare auto's werden getransformeerd tot de ultieme droomauto's van veertien ontwerpers waaronder Monique van Heist, Tjep., ZDZ, Kaptein Roodnat en All-Stoff, de garage uit MTV's *Pimp My Ride*.

"Dit is wat je van *Joyriding* blijft: het onverwoestbare optimisme waarmee de makers de auto bekijken en de intense gevoelswaarde van het vrij onderweg zijn. Alle narigheid als luchtvervuiling, energieverbruik, herrie, parkeerdruk, ongelukken en files negeren ze, want de liefde is nog lang niet bekoeld." Bron: *NRC Handelsblad*/
Tracy Metz

Platform21 = Joyriding. Kleefrijder van Dinie Besems.
Foto: Truus van Gog.

Het Schoolplein — The Place to Be.../

17 JANUARI

● Hoe maak je van een schoolplein een toegankelijke openbare ontmoetingsplek? Deze vraag stond centraal tijdens het debat *Het Schoolplein — The place to be...* georganiseerd door het NAi, Premsela en SKOR. Marlies Rohmer (architect) en Ton Notten (lector aan de Hogeschool van Rotterdam) gaven hun visie en gingen in discussie met het publiek.

Het Schoolplein — The Place to Be... Debat in het NAi.
Foto: Olga Cordon Gironés.

Sweet Graffiti.

Shane Waltener gebruikt poedersuiker, eiwit, citroensap en snoep voor graffiti die in plaats van vandalistisch en anarchistisch, juist een zoete en schattige uitstraling heeft. Op deze wijze wordt de boodschap positief en worden muren driedimensionaal.
Foto: Platform21.

Platform21 = Cooking and Constructing/

10 FEBRUARI — 3 MAART

● In de laboratoriumsetting van *Platform21 = Cooking and Constructing* werden nieuwe toepassingen voor eetbare ingrediënten onderzocht door ontwerpers, architecten en publiek. Elke zondag werd het publiek uitgenodigd deel te nemen aan een nieuw onderdeel van het onderzoek. Denk aan: discussiëren over kweekvlees, een presentatie over de toekomst van het Nederlandse landschap of een wortelfluit bouwen. *Platform21 = Cooking and Constructing* was onderdeel van het internationale *Gastronomy in Modern Art* (GNAM) festival.

"The work setting, designed by Frank Visser, consists of colourful food scenario objects, kitchen pieces, caravans and lab tables, beautiful context sculptures that serve as platforms for the experimental food-related research taking place in and around them. A well-composed network of designers will be participating in the *Cooking and Constructing* programming, chosen for the inevitability of their collaboration. Each Sunday will spotlight a new set of design research, all of it food-related in the broadest sense of the word." Bron: Culiblog.org/DebraSolomon

Benno Premsela/

15 FEBRUARI — 27 APRIL

● Premsela ontleent zijn naam aan de markante en veelzijdige ontwerper Benno Premsela (1920-1997). In 2008 ondersteunde Premsela een aantal activiteiten rond deze ontwerper en interieurarchitect. Zo waren er tentoonstellingen te bezichtigen in Utrecht en in het Stadsarchief Amsterdam, waar *Show Yourself* te zien was, een tentoonstelling over het persoonlijke archief van Benno Premsela. Ook verschenen twee publicaties. Bert Boelaars schreef een monumentale biografie van Benno Premsela. Zijn partner Friso Broeksma beschreef in *Een relatie met de ruimte* de ontmoetingen in hun huis aan de Keizersgracht.

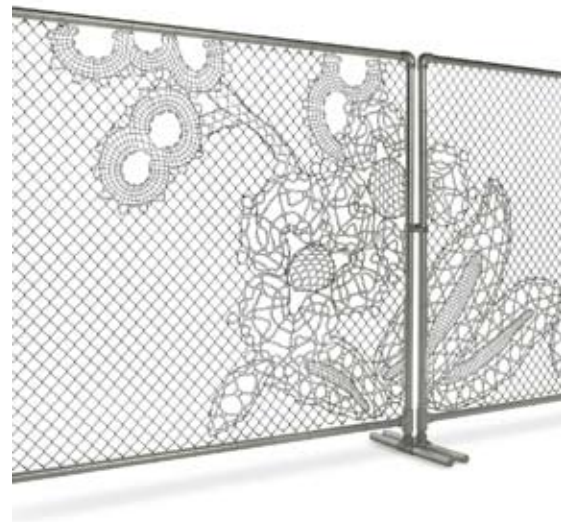
Common Ground/**6 MAART**

● Premsula organiseert sinds 2006 internationale rondetafelgesprekken waarin beleidsmakers en designprofessionals discussiëren over designbeleid. Tijdens de *Maand van de Nederlandse Vormgeving* in Madrid spraken experts uit Nederland en Spanje met elkaar over de economische waarde van design. Deze editie van *Common Ground* werd gehost door de Nederlandse Ambassade en het Spaanse designplatform ddi.

Binnen/Buiten/**26 MAART — 31 AUGUSTUS**

● Tijdens de *Maand van de Nederlandse Vormgeving* in Madrid opende de tentoonstelling *Binnen/Buiten* in de Matadero. De tentoonstelling kwam mede tot stand dankzij Premsula en belicht de houding van Nederlanders ten opzichte van de publieke ruimte. In samenwerking met de Universidad Europea de Madrid en de curator Delfina Morán werd eveneens een workshop-programma georganiseerd. Binnen/Buiten werd wegens succes verlengd en was tevens te zien bij Stichting Pedro Barrié de la Maza in La Coruña en in Vigo.

“De Nederlandse vormgeving heeft een aantal kenmerken die de moeite waard zijn hier onder de aandacht te brengen en die interessant zijn te tonen. Zij is duurzaam, ludiek, vrolijk en ingenieus en is gericht op de personen”, zegt Delfina Morán, curator van de tentoonstelling. “De Nederlandse vormgeving is niet op zoek naar formele gratie maar probeert het leven van de mensen te verbeteren.”
Bron: El Mundo/María Luisa Toribio

Binnen/Buiten. Demakers van, *Lace Fence*. Foto: Bas Helbers.

Streetlab Goes Istanbul & New York/**28 MAART EN 17 MEI**

● Straatcultuur zoekt grenzen op, zo ook Streetlab. Na het succes van *Streetlab Festival* in het Westerpark was het tijd internationaal te gaan. *Streetlab Goes Istanbul & New York* gaf jonge makers uit Nederland de kans te laten zien wat ze in huis hebben. Streetlab is een platform voor jonge makers 'van de straat' en een initiatief van Premsula en Cultuurfabriek. → streetlab.nl

“Dutch design is hip en hot in Amerika. (...) Streetlab presenteert ‘street art’ en ‘street fashion’ van Hollandse bodem. Modeontwerpers die wars zijn van haute couture en preferenties, die zich laten inspireren door de straat en een doe-het-zelf-mentaliteit hebben.”
Bron: De Pers/Natascha van Aalst

Morf 08/**APRIL**

● In het achtste nummer van *Morf* werd de uitslag van de derde Essayprijs bekend gemaakt. De opdracht was te reflecteren op een gebruiksvoorwerp uit je eigen omgeving waaraan je gehecht bent. Dirk Koppes van dagblad *De Pers* beoordeelde de inzendingen. *Morf* is het grootste Nederlandse tijdschrift voor vormgeving en een initiatief van Premsula. → morf.nl

Showpieces paneldiscussie — Milaan/**16 APRIL**

● Onder leiding van Tracy Metz gingen Jurgen Bey, Ineke Hans en curator Gareth Williams met elkaar in discussie over het fenomeen ‘showpieces’. De discussie was onderdeel van het persevenement dat Premsula voor de tweede keer organiseerde tijdens de *Milan Design Week*. → Zie ook pagina 18-19

Platform21 = Checking Reality/**18 MEI — 27 AUGUSTUS**

● *Platform21 = Checking Reality* onderzocht de realiteit van virtualiteit met een expositie in Platform21 en het Beatrixpark in samenwerking met Tom Jaspers (Artvark) en Virtueel Museum Zuidas. Daarbij werden zogenaamde *Club Reals* georganiseerd: clubavonden waarop het thema verder werd uitgediept met presentaties van ontwerpers, kunstenaars, architecten en filosofen.

“In de tentoonstellingsruimte heeft Sergio Davila een 3D-printer opgesteld. Met gratis software, een camera en een laser kan hij objecten scannen en in verschillende maten uitprinten in 3D. Objecten van klei werken het beste, omdat deze materie niet reflecteert en daardoor nauwkeurig gescand kan worden. Een bezoeker heeft een kat gekleed. Anderhalf uur later komt uit een grote printkast een gekleed klein wit katje van plastic. Laagje voor laagje opgebouwd, met een ouderwets zoemend geluid. Materiaalkosten: zo'n drie euro. ‘Wij proberen de technologie toegankelijk te maken voor iedereen’, aldus Davila.”
Bron: Het Parool, Lidewij Loorbach

RIDICULOUSDESIGNRULES.COM

Ridiculous Designrules, onderdeel van de promotiecampagne voor *FreeDesignDom*, door Niels ‘Shoe’ Meulman. De verzamelde rules zijn nog steeds te zien op → ridiculousdesignrules.com

Spacesoup Sweatshops/**24 MEI — 11 JUNI**

● Tijdens het *Graphic Design Festival Breda* organiseerden Stichting Kop en Premsula een T-shirt ontwerp-wedstrijd. Jongeren konden meedoen aan drie *Spacesoup Sweatshops*, onder leiding van Mieke Driessen, Hanazuki en ZLDA. Perrine Uden won met haar ontwerp de wedstrijd. → spacesoup.nl

The House of Viktor & Rolf/**18 JUNI — 21 SEPTEMBER**

● In een monumentaal poppenhuis, ontworpen door Siebe Tettero, presenteerde de Barbican Art Gallery in Londen topstukken uit de collectie van Viktor & Rolf. Speciaal voor de tentoonstelling maakten Viktor & Rolf vijftig schaalmodellen van hun creaties. Vanaf november was de tentoonstelling ook voor het Nederlandse publiek te zien in het Centraal Museum in Utrecht. In het kader van de tentoonstelling organiseerde Premsula in samenwerking met het Barbican Centre het symposium *Inside the House of Viktor & Rolf*. De sprekers waren Judith Clark, Ulrich Lehmann en José Teunissen. Ter afsluiting van het symposium werden de ontwerpers zelf geïnterviewd door Penny Martin. → Zie ook pagina 20

“We hebben ons nooit afgevraagd of wat we maken mode of kunst is. Dat boeit niet. Wij hebben de behoefte om geregeld afstand te nemen van mode en te kijken naar het werk als geheel.”
Bron: Viktor & Rolf in NRC Handelsblad/Georgette Koning

Lichting 2008/**24 JULI**

● *Lichting* presenteert jaarlijks een selectie van afgestudeerd Nederlands modetalent tijdens de *Amsterdam International Fashion Week*. Dit jaar organiseerde Premsula, AIFW en HTNK na afloop een nabeschouwing van de show met Diane Pernet en José Teunissen. Onder leiding van journaliste Bregje Lampe spraken zij over de meest opvallende collecties en trends. Voorafgaand is lichting.design.nl gelanceerd. Op de website zijn voor journalisten, trendwatchers, producenten en kopers alle genomineerde modeontwerpers van *Lichting 2008* te vinden. → Zie ook pagina 21

4 weeks of FreeDesignDom/**10 SEPTEMBER — 12 OKTOBER**

● Voor het eerst werd dit najaar *4 Weeks of FreeDesignDom* georganiseerd, een nieuw evenement in Amsterdam en Utrecht dat de internationale positie van Nederland als designland wil versterken. In nauwe samenwerking met de gemeente Amsterdam, de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht, werden in september en oktober tentoonstellingen, lezingen en andere activiteiten op het gebied van design en mode georganiseerd. Deelnemers aan *FreeDesignDom* waren onder meer *Inside Design Amsterdam*, *ExperimentaDesign Amsterdam*, *Via Milano New Dutch Design*, *Utrecht Manifest* en *DARE #3*. Als onderdeel van de promotiecampagne werd de website ridiculousdesignrules.com gelanceerd.

Morf 09/**SEPTEMBER**

● Onder leiding van Marjan Unger is *Morf* de afgelopen vier jaar uitgegroeid tot een onmisbaar tijdschrift voor jonge vormgevers. Na acht succesvolle edities verscheen in 2008 de laatste van haar hand. Een bijzonder afscheidnummer met aandacht voor patronen, ornament en koffie... Vanaf 2009 is Timo de Rijk, designhistoricus aan de TU Delft, de nieuwe hoofdredacteur.

Morf 09. De *M* staat voor Marjan, ontwerp Thijs Verbeek. Kijk voor meer informatie op → morf.nl

Hacking on Tour. De workshop tafel fungeerde als middelpunt in de presentatie in Seoul. Hier werd het publiek uitgenodigd om een van de iconen van IKEA, de blauwe tas, te hacken. Het publiek had weinig aanmoediging nodig; het maken van hoeden, maskers en verschillende kledingstukken bleek geen enkel probleem voor de Koreanen die *Design MADE 2008* bezochten. Foto: Platform21.

Platform21 = Hacking IKEA/

7 SEPTEMBER — 28 SEPTEMBER

● Wat gebeurt er als IKEA als bouwmarkt wordt gezien vol potentiële designonderdelen? De collectie IKEA-hacks die ontstond uit deze vraag van Platform21 aan twintig ontwerpers en kunstenaars geeft een persoonlijk karakter aan massaproducten. De expositie in Platform21 opende met een avondprogramma waarbij tien hackers ieder tien minuten presenteren, zongen, optraden of hun hacks live demonstreerden. Na een succesvolle presentatie in Amsterdam reisde Platform21 = *Hacking IKEA* naar de *Dutch Design Week* in Eindhoven en was het onderdeel van de *Design MADE 2008* in Seoul, Zuid Korea. In deze presentaties werden ook inzendingen van de *Hack-your-IKEA* wedstrijd opgenomen. Op deze wedstrijd, die Platform21 uitschreef in samenwerking met BRIGHT en Superuse.org zelf een IKEA hack te maken, kwam zowel nationale als internationale respons. → Zie ook pagina 13

"De expositie *Hacking IKEA* in Platform21 is een schot in de roos: de tentoongestelde IKEA-persiflages zijn humoristisch, scherp en herkenbaar." Bron: *Items*

Sense of Place/

9 SEPTEMBER

● In vervolg op de discussie in Milaan organiseerde Premsela in samenwerking met Tracy Metz en Baptist Braye een 'closed door seminar' over de betekenis van pronkstukken.

Redlight Fashion Peepshow/

11 SEPTEMBER

● Tijdens de *Redlight Fashion Peepshow* gaven verschillende modetalenten met een studio op de Amsterdamse Wallen, zoals Daryl van Wouw en Jan Taminiau, het publiek een kijkje achter de schermen. Premsela ondersteunde het project door Arne Koefoed aan te stellen als curator voor de modeshow.

Streetlab komt naar Zuidoost/

13 SEPTEMBER

● In de eerste week van *FreeDesign* organiseerde Streetlab een vierdaags evenement in Amsterdam Zuidoost. Bij de Amsterdamse Poort werd een tijdelijke 'neighbourhood' neergezet. Jonge ontwerpers en 'performers' uit binnen- en buitenland gaven 'acte de présence' in de *Supermarket*, tijdens fashionshows, foto-exposities, workshops en muziekoptredens. Ook realiseerden jonge makers in één week een eerste *Streetlab Made in...* collectie. → [Streetlab.nl](#)

Streetlab Zuidoost. Campagnebeeld Streetlab Zuidoost 10/13 september 2008. Campagne concept: Hendsum & Young. Foto: Harrie Briefflies.

Sunday Adventure Club/

19 SEPTEMBER — 20 NOVEMBER

● Join the Club! Tijdens 4 weeks of *FreeDesign* toonde curator Ester van de Wiel nieuwe leefgebieden die zijn ontstaan op vergeten en verwaarloosde plekken in de stad. Bezoekers konden ook in Amsterdam zelf een aantal plekken bezoeken die gehackt waren door tijdelijke clubs. *Sunday Adventure Club* maakte onderdeel uit van *ExperimentaDesign Amsterdam* in samenwerking met Premsela. → [Sundayadventureclub.nl](#)
→ Zie ook pagina 14-15

Debat: de nieuwe cultuuragenda: how about design...?/

8 OKTOBER

● Samen met het tijdschrift *Items* organiseerde Premsela een debat over design en cultuurbeleid in de Balie te Amsterdam: "De markt kijkt naar financiële kosten en financiële opbrengsten. De opbrengst van cultuurbeleid ligt heel ergens anders, namelijk in een kwalitatief hoogstaand cultureel leven. Net als bij Van der Ploeg is onder Plasterk de essentie van cultuurbeleid opnieuw in gevaar", aldus Max Bruinsma, hoofdredacteur van *Items*, die het debat opende.

Visies op vormgeving deel 2/

9 OKTOBER

● Sinds oktober ligt het tweede deel van *Visies op vormgeving* in de winkel. Daarmee is een tweedelig standaardwerk met teksten, documenten en fragmenten uit de Nederlandse vormgeving (1874-2000) afgerond. *Visies op vormgeving* is in opdracht van Premsela samengesteld door kunst- en design-historica Frederike Huygen. → Zie ook pagina 16-17

"De internationale aandacht voor de Nederlandse ontwerp-praktijk is echter nog niet tanende. In dit licht bezien is de publicatie een aansporing om niet op de lauweren te rusten, maar een proces van kritische analyse in gang te zetten. Bron: *De Architect*/ Sander Woertman

Missing Link; het geheugen van vormgeving/

9 OKTOBER

● Ter gelegenheid van de presentatie van het tweede deel van *Visies op vormgeving* organiseerden Museum Boijmans Van Beuningen en Premsela het seminar *Missing Link*. Esther Clevens, Frederike Huygen, Marjan Groot, Jan Middendorp, Timo de Rijk en Mienke Simon Thomas spraken over het belang van design-geschiedenis. Als aftrap werd *Visies op vormgeving* uitgereikt aan studenten van de Willem de Kooning Academie.

Nederland Leest, Nederland ontwerpt/

17 OKTOBER — 14 NOVEMBER

● Sinds vorig jaar is aan de campagne *Nederland Leest* een ontwerp-wedstrijd voor boekomslagen gekoppeld. Dit jaar werden er 10.000 exemplaren van het boek *Twee Vrouwen* van Harry Mulisch met blanco omslag verspreid. De oproep aan de lezer: ontwerp de omslag. De wedstrijd werd gewonnen door scholiere Cox Janssens. Het project kwam tot stand in samenwerking met CPNB en de Stichting De Best Verzorgde Boeken.

Nederland Leest/Nederland Ontwerpt. Uitrijking 1^e prijs door Anthon Beeke aan Cox Janssens. Foto: Premsela.

Young at Heart 03/

19 OKTOBER

● Samen met [Z]OO producties en de BNO organiseerde Premsela tijdens de *Dutch Design Week* in Eindhoven voor de derde keer *Young at Heart*. Maar liefst 21 ervaren ontwerpers verleenden hun medewerking, onder wie Hans Dirken, Jan van Toorn en Jan Jansen. Studenten kregen de kans met deze grootheden aan tafel te gaan om met hen te spreken over het vak.

Young at Heart. Karel Martens was één van de 21 senior ontwerpers in Eindhoven. In de gesprekken met studenten en starters stond de ontwerp-praktijk centraal. Foto: Rob Stork.

100% Design Tokyo/**30 OKTOBER — 3 NOVEMBER**

● Een groep Nederlandse ontwerpers vertrok eind oktober naar Japan om hun producten te presenteren op de internationale vakbeurs *100% Design Tokyo*. Het is het derde jaar dat Premsela deze beurspresentatie organiseerde in opdracht van de EVD. De Nederlandse presentatie, ontworpen door Laurens van Wieringen, werd door een internationaal panel bekroond met de 100% AWARD Grand Prix. Voor de beurspresentatie en het matchmakingprogramma werkte Premsela samen met Tuttobene. Tijdens de *Tokyo Design Week* werd ook een druk bezochte lezingmiddag over Nederlandse vormgeving georganiseerd in het Japanse designcentrum 21_21 DESIGN SIGHT.

"Als je stijl haar hebt, wil je krullen, en andersom. Misschien is dit in al zijn eenvoud de beste verklaring voor de belangstelling die Japan, vormgevingsland bij uitstek, aan de dag legt voor vormgeving uit andere, westerse landen. Nederland scoort hoog in die belangstelling bleek vorige week op de beurs *100% Design Tokyo*." Bron: NRC Handelsblad/Tracy Metz

Een actuele discussie/**2 NOVEMBER**

● Ruim dertig jaar geleden gingen grafisch ontwerpers Wim Crowel en Jan van Toorn in Museum Fodor met elkaar in debat over hun visie op design. In november 2008 keken ze terug op de discussie, dit maal in Felix Meritis, Amsterdam. De middag, georganiseerd in samenwerking met BNO, NAGO en [Z]OO Producties, werd geopend met een lezing van professor Gerard Rooijakkers.

Een actuele discussie. Van Toorn en Crowel. Foto: Pieter Boersma

No Reference: Christophe Coppens/**21 NOVEMBER — 18 JANUARI 2009**

● De Belgische couturier Christophe Coppens ontving in 2007 de H+F Fashion Award, een geldprijs om een speciaal project te realiseren. Hij besloot zichzelf

No Reference. Foto: Javier Barcala.

uit te dagen en een couturecollectie te maken zonder gebruik van enige referentie. Zo ontstonden 33 accessoires die niet op een logische manier op het lichaam passen en die ook nog niet af waren. In Platform21 creëerde hij een installatie van het 'work in progress'. Op de sluitingsdag werd het boek gepresenteerd waarin het hele maakproces is gedocumenteerd.

"No Reference leverde 33 curieuze objecten op: van een bal in een tredmolen aan een been, en een hoofdtooi voor twee personen, tot iets wat het meest op een tong vol kiezelvormig braaksel lijkt. Bij elkaar straalt de opstelling het bizarre van een schilderij van Jeroen Bosch uit. Bron: de Volkskrant/Gerf Jonkers

Business of Design Week Hong Kong/**8 DECEMBER — 15 DECEMBER**

● In samenwerking met het NAI verzorgde Premsela tijdens de *Business of Design Week* in Hong Kong een seminar over het vormgeven van de publieke ruimte. Invalshoeken waren onder meer mondialisering, traditie en de terugkeer van het ambacht. Het seminar werd geleid door Linda Vlassenrood (NAI), Alvin Yip (PolyU School of Design Hong Kong) en Laurent Gutierrez (MapOffice).

'Hacking IKEA' lijkt op koopjescorner/**NRC Handelsblad, 15 september 2008/****Door Sandra Smets, sandrasnets.nl**

In 1999 verscheen de onvolprezen film *Fight Club*, waarin de hoofdpersoon een onbevredigend leven leidt als kantoorclerk, tussen stapels zinloze rapporten. Hij slaapt niet meer. Raakt zichzelf kwijt. Zoekend naar zingeving en identiteit bladert hij door een IKEA-catalogus. "What kind of dining set defines me as a person?" vraagt hij zich af en bestelt behalve een dining set nog veel meer meubels - voor het vinden van je identiteit moet je wat over hebben. Wanneer zijn huiskamer compleet is, blaast hij zijn huis op en start hij een vechtklub. Producten bleken hem toch niet de identiteit te kunnen kopen die reclames ons in deze wereld beloven.

Niet alleen voor filmers biedt de ideale wereld van IKEA inspiratie, ook voor vormgevers en kunstenaars. Designruimte Platform21 opende onlangs de groepstentoonstelling *Hacking IKEA*, en daagde twintig kunstenaars en vormgevers uit iets te doen met meubels en andere spullen van IKEA. Het resultaat ziet er een beetje uit als de IKEA-koopjescorner: allemaal bekende producten, waar nèt iets niet aan klopt.

Zo plakte Daniel Saakes IKEA-lampjes aan elkaar tot een kroonluchter, maakte Alan Joseph met een IKEA-kussensloop en kastdelen een textielen lamp, en combineerde Studio Plus een Lampanlamp en een fruitschaal tot een geheel nieuwe designlamp. IKEA-producten zijn goedkoper dan gewone basismaterialen, zeggen de vormgevers. Alle tekstbordjes melden behalve de gebruikelijke uitleg over het kunstwerk ook wat elk werk gekost heeft - hooguit een paar tientjes. Do try this at home.

De ideeën die IKEA oplevert, zijn eindeloos. Zo vroeg Helmut Smits zich af of je er vuur mee kon maken. Dit vanuit de IKEA slogan 'Back to Basics', die verwijst naar het leven in de wildernis. Kan het? Ja. Met een klerhanger, koord en houtjes kun je genoeg wrijving maken voor een vuurtje, zo blijkt uit zijn film *Flamma*. Jason Salavon verhieft de catalogus, waarvan meer exemplaren worden gedrukt dan van de bijbel, tot een abstract kunstboek met enkel IKEA-kleuren erin. Sander van Bussel vond het IKEA-wereldbeeld te seksloos en creëerde aanvullingen zoals een gynaeecologenstoel en een bed met kleenex in het midden. In die lijn past Mark Hoekstra's *IKEA Love Toy*, een vibrator die hij maakte uit een schoenlepel,

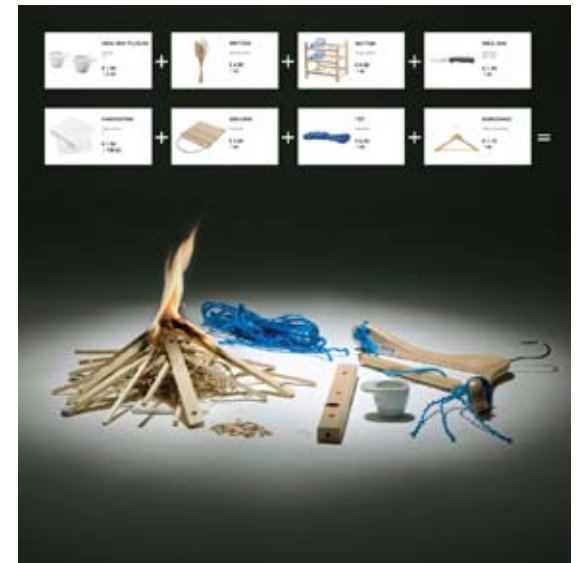
batterijen en melkklopper. Totaal: 4,25 euro.

De IKEA-scène in *Fight Club* ging over hoe de commercie ons besteelt van ons vermogen creatief met ons leven om te gaan en zelf onze identiteit te vormen. Die gedachte vindt geen steun bij de hackers in Platform21. Zien zij 'the big picture' over het hoofd? Verliezen ze zich in details en missen ze daardoor dat het grootkapitaal Het Kwaad is? Nee. De aloude kritiek op commercie wordt hier genuanceerd; de deelnemers geloven in het 'democratic design' van IKEA.

Net als *El HEMA* biedt *Hacking IKEA* een tegenwicht tegen massaproductie door te customizen: de vriendelijke variant van hacken. Waar de computerterm hacken meestal weinig goeds belooft, kun je met customizen ('pimpen', in MTV-taal) aan een massaproduct iets 'eigens' geven dat wel je identiteit weerspiegelt. Zo maakt *Hacking IKEA* kritische opmerkingen over het assortiment (te seksloos, te uniform, te plantonvriendelijk) en zet ze meteen om in oplossingen. Dat maakt het een intelligente show. En het geeft minder troep dan je huiskamer opblazen.

Zelfs de enige computerhack in *Hacking IKEA* is een positieve bijdrage. Daan van den Berg ontwikkelde een 'elefantiasis-virus' om in het computersysteem van IKEA alle lampen te besmetten met gezwellen. Met een 3Dprinter (die komt eraan, zegt TNO) kun je dan een wulps bobbelige IKEA-lamp uitdraaien. Scifi-digi-customizen! Hipper kan niet. Waarom IKEA deze tentoonstelling niet gesponsord heeft, is een raadsel.

De gedachte aan mensen die in de oorlog hun meubels opbrandden om warm te blijven en te kunnen koken leidde tot *FLAMMA*. *FLAMMA* gaat terug naar een eerste levensbehoefte van de mens: vuur maken. Helmut Smits ging als een soort oermens de IKEA in om vuur te maken met producten die daar te vinden zijn. Foto: Leo Veger.

Ome Gerrit & SMP/

Door Timo de Rijk/

Iedereen heeft wel zo'n oom, die op familiefeestjes nog luidkeels debiteert dat Mondriaan een oplichter was en rock & roll kattengejank. Nee, Rien Poortvliet en Willy Alberti, die konden er wat van. Meestal vergeef je het zo'n man, want ach, hij voetbalde ooit zo leuk met je neefjes en na zes biertjes... laten we het toch vooral gezellig houden. De designwereld heeft zo'n oom en hij heet Gerrit Komrij. De voormalige Dichter des Vaderlands probeert wekelijks in *NRC Handelsblad* op ironische toon beroemde en minder beroemde ontwerpers beentje je lichten door hun ontwerpen te bespreken zoals ooit een Amerikaanse talkshow-host de tekst van Be Bop A Lula van Gene Vincent voordroeg; op plechtig-ironische wijze als ware het een belangrijk gedicht. Het tragische is dat Komrij helemaal niet van de equivalenten van Rien Poortvliet en Willy Alberti houdt, maar als een van de eersten in Nederland diep getroffen was door de exuberante vormgeving van de Amsterdamse School. In dezelfde tijd schreef hij vileine columns over literatuur, over architectuur, vormgeving en televisie. Komrij was mijn held en iedereen die hij de mantel uitveegde, had ook automatisch voor mij afgedaan: van architect Frans van Gool en presentator Willem Duys tot designcriticus Simon Mari Pruys. Dat Willem Duys door Komrij klein gemaakt werd tot de babbelende plaatjesdraaier die hij in werkelijkheid was, daar kan ik nog steeds volledig inkomen. Maar het venijn waarmee Komrij de ontwerpers en architecten van zijn eigen tijd aanviel, zie ik, sinds ik het werk van Pruys beter ken, toch in een heel ander licht. Komrij spaarde niemand, al begreep ik pas later dat zijn venijn weemoed was en zijn esthetisch ideaal ingegeven door de schoonheid van vergankelijkheid en dood. Het willen begrijpen van de moderne wereld paste eenvoudig niet in zijn straatje. Lezend in het boek *Visies op vormgeving*, waarin een aantal typerende artikelen van Pruys zijn opgenomen, blijkt dat SMP misschien wel de complete tegenhanger van Komrij was. In de jaren vijftig interesseerde hij zich hevig voor de zegeningen van de moderne vormgeving en de humanistische idealen die daarmee gepaard gingen. Pruys zag in de jaren zestig als een van de eersten de tekortkomingen van het modernisme en onderzocht van de weeromstuit nostalgie en slechte smaak. En al vroeg in de jaren zeventig was hij met de

Column/

Eerste en tweede deel *Visies op vormgeving*.
Foto: Maarten Willemstein.

mensen van de Club van Rome bezorgd over vervuiling en verspilling. Pruys verloor zich eenvoudigweg niet in dogma's, wat zowel in die geëngageerde jaren als in de designwereld van toen een prestatie van formaat was. Hij begreep dat vormgeving in de eerste plaats een uiting is van cultuur en daardoor immer aan verandering onderhevig is. SMP was een grootheid in zijn vak, hij schreef voor vakmensen en het grote publiek, zijn erudiete columns en artikelen verschenen zowel in *Wonen/TABK* als in *NRC Handelsblad* en *De Volkskrant*. Ik heb nooit gedacht dat ik me ooit nog eens voor Gerrit Komrij zou schamen, en al helemaal niet als opvolger van de beroemde Simon Mari Pruys.

Timo de Rijk is designhistoricus en doceert aan de TU in Delft. Daarnaast is hij o.a. hoofdredacteur van het tijdschrift *Morf*.

Visies op vormgeving/

In 1972 verschijnt het uiterst kritische boek *Dingen vormen mensen* van Simon Mari Pruys die hierin de toenmalige problemen en discussies rond industriële vormgeving behandelt. Enkele citaten, die op hun beurt weer uit het tweede deel van *Visies op vormgeving* komen (pagina 372-374):

“Wat wij – dat wil zeggen de maatschappij – nodig hebben is een ander type ontwerper. Een ontwerper die over de kinderziekten van het kunstenaar spelen heen is en die op een onvoorvorigenomen en wetenschappelijke wijze de werkelijke problemen van deze tijd tegemoet treedt, voorzover hij aan de oplossing daarvan kan bijdragen. Thans is de ontwerper vrijwel uitsluitend bezig – evenals de ondernemer, met de behartiging van zijn eigen belangen, c.q. zijn kunstenaarschap, zijn oorspronkelijkheid, zijn inventiviteit en zijn prestige in vakkringen. Het commentaar van de Engelse criticus Reynier Banham is: ‘... de laatste bevrijder is de consument zelf, want er is niemand anders die de ontwerper kan genezen van de narcistische zelfbeleving van het ontwerpen voor zichzelf.’”

“[...] Zoals bekend was een van de belangrijkste uitgangspunten van het, in de vooroorlogse crisistijd ontstane functionalisme, het principe van de zuinigheid in materiaalgebruik, ofwel de economie van de middelen. De meeste ontwerpers worden in feite nog steeds met dit principe opgeleid. Dat is geen wonder, want dit voorschrift is van alle tijden. Een goed ontwerp betracht het principe van de zuinigheid. Dat leert ook de geschiedenis van het gebruiksvoorwerp. Alleen in tijden van decadentie en overvloed, verwatert dit principe. Wanneer industrial design in een crisis verkeert, zoals men de laatste 10 tot 15 jaar regelmatig kan horen, dan ligt de oorzaak van deze crisis hoogstwaarschijnlijk in het feit dat er voor de authentieke ontwerpogave geen plaats meer is. Het is opmerkelijk dat er van een crisis in industrial design gesproken wordt vanaf het moment dat de grote welvaart ontstond. Er is geen plaats meer voor ontwerpers, omdat de voornaamste pijler van hun beroepsarbeid – hun skill -, n.l. het principe van het grootste effect met de geringste middelen, door de gigantische overvloed, overbodig wordt gemaakt.”

Deel 2/

Wij geloven dus, dat wanneer men tot het inzicht zal zijn gekomen dat wij opnieuw zuinigheid zullen moeten gaan betrachten – zuinigheid in materiaal- en energiegebruik – industrial design vanzelf aan actualiteit zal herwinnen. Dit probleem hangt samen met het tweede punt, het principe van de recycling.”

290 teksten

Dit is slechts een stukje van één van de 290 tekstfragmenten die door Frederike Huygen geselecteerd zijn voor *Visies op Vormgeving, het Nederlandse ontwerpen in teksten 1874–2000*. In 2008, 9 oktober om precies te zijn, verscheen deel 2 van *Visies op Vormgeving (1944–2000)*. Het is een initiatief van Premsele dat niet had kunnen bestaan zonder kunst- en designhistorica Frederike Huygen. Beide delen worden uitgegeven door Architectura & Natura. ISBN deel 1: 9789076863429, deel 2: 9789076863559

Wie is Simon Mari Pruys?

Het antwoord staat in *Visies op vormgeving*, dat niet alleen een rijk bronnenboek is, maar ook uitgebreide informatie biedt in de vorm van 295 biografieën en karakteristieken.

Lezersaanbieding/

€ 10,- KORTING

U kunt de twee delen

VISIES OP VORMGEVING

samen bestellen van € 60,- vóór € 50,-

Mail naar info@architectura.nl

o.v.v. 'actienummer 901-61155'

Een kaart sturen kan ook:

Architectura & Natura
Antwoordnummer 3337
1000 RA Amsterdam

Deze actie is geldig t/m 31 mei 2009

Milan Design Week/

Premsele Design Forum/

Tijdens de *Milan Design Week* 2008 organiseerde Premsele een paneldiscussie over 'showpieces'. Onder leiding van schrijver en journalist Tracy Metz gingen de designers Jurgen Bey en Ineke Hans en de conservator van het Victoria & Albert Museum, Gareth Williams met elkaar in discussie over de zin en onzin van artdesign, limited editions en pronkstukken. Vorig jaar trok in Milaan naast de serie bloempiramides

van Koninklijke Tichelaar vooral een kast van Tord Boontje veel aandacht. Voor de eerste collectie van Meta maakte hij de *Fig Leaf*, een garderobekast in de vorm van een bronzen boom met 616 handbeschilderde, geëmailleerde blaadjes. Boontje leverde met zijn kast een even elegant als provocerend commentaar op de vernieuwingsdrift van de Salone. De *Fig Leave* kost iets meer dan

een half miljoen dollar, want door het vele handwerk kunnen er niet meer dan drie per jaar worden geproduceerd.

Beelden: VPRO-programma *Trendspotting*, aflevering Milaan, uitgezonden op 2 mei 2008 → vpro.nl/trendspotting

Looking at looking at dress/

Door Judith Clark/

We look at exhibitions of dress through the lens of precisely sequenced rooms: the architecture of the museum or gallery is manipulated to be in keeping with a curatorial brief. More commonly, though, the opposite is the case: an exhibition is tailored to fit within a predetermined space. Six rooms, six themes, for example. I am interested in what the space surrounding the objects can say about them and their interrelationships.

With exhibitions of dress, what usually unifies the objects is scale, and this is partly why *The House of Viktor & Rolf*, designed by the architect, curator and art historian Siebe Tettero, is so interesting to look at. We usually have an immediate identification with the garment – do we like it? Would we wear it? How far does it differ from our taste, style, period, assumptions etc.? We may not identify with actually wearing the garment but we know how it works. [...] And it is usually through our immediate identification with wearing or not wearing the garment that we can read the space around it. We experience, so to speak, the experience of the mannequin. We experience the vertigo of the plinth, the claustrophobia of the crowded cabinet.

The House of Viktor & Rolf/

The House of Viktor & Rolf is bound together by architecture, providing us with clues very early on about the importance of the space: that we should look out for it, be alert to its power. [...] Most dramatically visible from every angle in the exhibition is the giant doll's house at its centre. Two physical extremes are created – gigantic and miniature – at once larger and smaller than 'life'. So if the viewer's relationship with the mannequin is at the heart of any fashion exhibition – with the dress giving the exhibition design a sense of scale – then Viktor & Rolf rupture this illusion, this basic visual tool. By using dolls that are scaled down to a third of the 'real' size (and dressed in perfectly scaled-down Viktor & Rolf garments) they force us to look at the exhibition in a different way.

With the increase in written fashion history there is a move to make exhibition design more articulate – to incorporate abstract ideas within the experience of the exhibition. Along with this there is an acknowledgment of the naivety of 'minimal design'. A route is a chronology, returns are repetitions: spatial metaphors trace our understanding and description of exhibitions. This exhibition asks: how can these be literalised, represented in order to be experienced?

In het kader van de tentoonstelling *The House of Viktor & Rolf* organiseerde Premsela in samenwerking met het Barbican Centre op 13 september 2008 het symposium *Inside the House of Viktor & Rolf*, over de betekenis van het werk van Viktor & Rolf in de context van Nederlandse en internationale mode. De sprekers waren Judith Clark, Ulrich Lehmann en José Teunissen. Ter afsluiting van het symposium werden de ontwerpers zelf geïnterviewd door Penny Martin. Het symposium, inclusief dit interview staat in zijn geheel online; kijk op → premsela.org.

De tekst hierboven bevat delen uit de lezing van Judith Clark. Zij is onderzoeker op het gebied van mode en museologie, Co-Director MA Fashion Curation aan de London College of Fashion, en onafhankelijk modecurator.

Lichting 2008/

Het idee is simpel: de twintig meest belovende eindexamenkandidaten van de zeven Nederlandse mode-academies tonen hun werk tijdens de *Amsterdam International Fashion Week* op één catwalk. Winnaar in 2008 was Anneloes van Osselaer, van het Amsterdam Fashion Institute. Op de vraag of *Lichting* belangrijk was voor haar carrière antwoordt Van Osselaer: "Absoluut. Omdat ik de *G-Star Raw Talent Award* won, werd ik door G-star uitgenodigd op al hun bureaus en in New York mocht ik assisteren tijdens een van hun shows op de *Fashion Week*. G-star betrok me bij verschillende aspecten van de show, zodat ik een goed idee kreeg hoe zoiets echt werkt. Ik sprak ook met de Manager of Design & Styling bij G-star. Voor ik het wist, had ik een sollicitatiegesprek en nu werk ik op hun designafdeling!"

Lichting is een samenwerkingsproject van HTNK, de AIFW en Premsela. Premsela ontwikkelde samen met de partners de website lichting.design.nl. Na afloop van de show organiseerde Premsela een gesprek met José Teunissen, lector mode aan ArEZ en Diane Pernet, curator en modeblogger, geleid door modejournaliste Bregje Lampe. Zij gaven commentaar op de show en discussieerden over de laatste trends in de Nederlandse mode. In 2009 vindt de derde editie van *Lichting* plaats tijdens de zomereditie *Amsterdam International Fashion Week*.

Beeld: uit de collectie *Spuk & Grusel* van Anneloes van Osselaer. Foto: Peter Stigter.

Foto pag. 20: Lyndon Douglas, met dank aan Barbican Art Gallery, Londen.

Cijfers Premsula/

Exploitatierkening 2008/

	Realisatie 2008	Begroting 2008	Realisatie 2007
Baten/			
Directe opbrengsten	—	—	—
Publieksinkomsten	—	—	—
Overige inkomsten	—	—	—
Indirecte opbrengsten	—	—	—
Totale opbrengsten	—	—	—
Subsidie Ministerie van OCW Cultuurnota	2.111.286	2.048.719	1.960.942
Subsidie Provincie Noord-Holland	—	—	—
Subsidie Gemeente Amsterdam	95.230	90.000	95.726
Overige subsidies/bijdragen	1.173.794	1.320.000	782.066
Totale bijdragen	3.380.310	3.458.719	2.838.734
Totale baten	3.380.310	3.458.719	2.838.734
Lasten/			
Beheerlasten personeel	285.137	450.500	252.540
Beheerlasten materieel	387.500	420.500	401.726
Totaal beheerslasten	672.637	871.000	654.266
Activiteitenlasten personeel	683.940	695.000	699.705
Activiteitenlasten materieel	1.877.099	1.892.719	1.424.183
Totaal activiteitenlasten	2.561.039	2.587.719	2.123.888
Totale lasten	3.233.676	3.458.719	2.778.154
Saldo uit gewone bedrijfsuitvoering	146.634	—	60.580
Saldo rentebaten en lasten	14.866	—	6.768
Saldo buitengewone baten en lasten	—	—	—
Exploitatieresultaat	161.500	—	67.348
Onttrekking bestemmingsreserves	—	—	67.348
Toevoeging bestemmingsreserves	161.500	—	—
Resultaat na resultaatbestemming	0	0	0

Bedankt voor de samenwerking/

Babette van Aalten
Hans Aarsman
Monica Adams
Jane Alison
Corine Alrichs
Sibo Arbeek
Martijn Arnoldus
Krisztin Arvai-Nagy
Wendel ten Arve
Ebru Baskan
Zelda
Beauchampet
Joke van Beek
Anthon Beeke
Gaston Bekkers
Debbie Berbee
Mariska
van der Berg
Dirk van Berkel
Ton Bevers
Jurgen Bey
Cornelia Blatter
Petrvan Blokland
Lo Boelhouwers
Rachel de Boer
Marjan Boot
Judith Bormans
Gaico Bos
Hugo van den Bos
Niek Bosch
Karljin Bozon
Hans Brandenburg
Tijn Braun
Baptist Braye
Jacobina Brinkman
Ronald Brinkman
Erik van Broekhuizen
Max Bruinsma
Benjamin Budde
Scott Burnham
Mónica
Cantó Primo
Samantha Castano
Cyril Chermin
Bram Claassen
Judith Clark
Alex Clay
Esther Cleven
Bernard
Colenbrander
Christel Coolen
Bea Correa
Martijn Le Coultre
Wim Crowwel
Carmen Cuesta
Germaine Custers
Charel van Dam
Haco de Ridder
Annet Dekker
Christine Delhaye
Jennifer Dempsey
Pieter Desmet
Merle Deterink
Linda van Deursen

Fieke Dieleman
Oene Dijk
Ton Dittmar
Katie Dominy
Linde Dorenbosch
Simone Dresens
André Driessen
Mieke Driessen
Nick
Dugdale-Moore
Dinu Dumbravician
Sylvia Dym
Piet Hein Eek
Dennis Elbers
Robert Ellermeijer
Irma Enklaar
Fulya Erdemci
Jeroen van Erp
Florianne Eshuis
Manuel Estrada
Geerte Faas
Fillianne Fagiru
Andrew Fallon
Mirjam Flik
Egbert Fransen
Medewerkers van
Fundación Carlos
de Amberes
Anneloes
van Gaalen
Wijnand Galema
Eric Garveling
Piet Gerards
Mieke Gerritzen
Silvia Gomes
Pereira
Jean Louis
Goossens
Maud Gottgens
Gerda van Groesen
Marjan Groot
Jeroen Grosfeld
Gerard Hadders
Ineke Hans
Kirstin Hanssen
Shigetoshi Haraki
Cynthia Hathaway
Rita van Hattum
Minka Haverkorn
Bart Heerdink
Rogier Heijning
Paul Hekker
David Heldt
Silvia Hermanns
Marcel Hermans
Bart Hofstede
Joris Hofstede
Michiel Hogerhuis
Mariëtte Hoitink
Jos Holtkamp
Steven Hond
Anita Hopmans
Paul van Horn

Viktor Horsting
Marco van Hout
Ramses van Hövell
tot Westertier
Rob Huisman
Frederike Huygen
Bert Jansen
Ingrid Janssen
Garrick Jones
Cees de Jong
Marco de Jong
Chris Kabel
Lizzy Kalisvaart
Laura Kant
Suna Karaca
Noriko Kawakami
Gabrielle Kennedy
Jan Kennis
Peter Kersten
Wim Klaver
Nannet
van der Kleijn
Erik Kluijver
Georgette Koning
Jan Konings
Marian van Kooten
Dirk Koppes
Cyprian Koscielniak
Charissa
Koster Eren
Koyunoglu
Harmen Kraai
Jasper Kraaijeveld
Diana Krabbendam
Freek Kroesbergen
Jeldau Kwikkel
Felix van de Laar
Tommi Laitio
Bregje Lampe
Sander Lanen
Kirsten Langmuur
Jean Paul Later
Warren Lee
Ulrich Lehmann
Madeleine
van Lennep
Wilfried Lenz
Anneloes
van der Leun
Caroline Lint
Andrew Lock
Luna van Loon
Wendy Louw
Geke Ludden
Chris Luiten
Joep Luycx
Dick Maan
Eymert van Manen
Walter Manshanden
Robert-Jan
Marringa
Penny Martin
Laura Martz
Jeroen van Mastrigt

Réka Matheidesz
Neil McConnon
Britt van Mechelen
Hans Meiboom
Bori Mester
Hanneke Metselaar
Tracy Metz
Jan Middendorp
Patrick van Mil
Deniz Misir
Jordi Montaña
Delfina Morán
Arnald Concha
Moreno
Guta Moura Guedes
Bindu Nair Maitra
Harue Nakagawa
Gerard Nijsten
Victor le Noble
Donald Norman
Helem O'Gorman
Saskia Oldeweghuis
Jouk Oosterhof
Henk Oosterling
Inge Oudenaarde
Marieke
van Oudheusden
Gülin Özgönül
Marion Pennink
Diane Pernet
Thomas Pleeging
Alston Purvis
Annemarie Quispel
Sandra Rabenou
Renny Ramakers
Matt Ratto
Marie-Jose Raven
Marieke
van der Reijden
José Remijn
Timo de Rijk
Robert van Rixtel
Gerard Rooijackers
Jan-Emile
van Rossum
Monique Ruhe
Ernst Ruijgrok
Süleyman
Saim Tekcan
Elisa Sáinz Ruiz
Pepijn van Sandijk
Marita Santamaría
Harm Schellens
Renate Schepen
Erik Schilp
Bjorn Schipper
Guillaume Schmidt
Gijs Schunselar
Michiel Schwarz
Marcel Seller
Ekelien Siderius
Mienke Simon
Thomas
Joost Smiers
Rolf Snoeren
Floor
van Spaendonck
Klaas Speller
Gert Staal
Joeri Steenhoven
Nora Stehouwer-
van Iersel
Nadine Sterk

Daniël Stork
Rob Stork
Robert van Strien
Ralph Stuyver
Peik Suyling
Jeanne Tan
Elvan Tekcan
José Teunissen
Marlou Thijssen
Daphne Thissen
Hester Tiggeleoven
Anja Tollenaar
Jan van Toorn
Michel Troost
Recep Tuna
Müge Turan
Juan Manuel
Ubiergo Castillo
Evert van Uiter
Robin Uleman
Sharon Ullers
Marjan Unger
Nicole Uniquole
Erik Urlings
Sylvia van Valen
Bas Valkx
Jan Willem
van der Ban
Kateleina
van der Maas
Jochem Veen
Eric van Veen
James Veenhoff
Arnoud Veilbrief
Thijs Verbeek
Chris Vermaas
Tim Vermeulen
Ginette Verstraete
Gijs Vijn
Marianne Vijsma
Linda Vlassenrood
Joke de Volder
Joost
van Vollenhoven
Jessica Voorwinde
Nahoko Washio
Jan van Weijen
Arjan van Well
Angelique
Westerhof
Paul Weverling
Ester van de Wiel
Laurens van
Wieringen
Friso Wijnen
Maarten
Willemstein
Gareth Williams
Hansvan der Willige
Mariet Willinge
Mirjam Wortmann
Titus Yocarini
Tadashi Yoshida
Willem van Zeeland
Gerda Zijlstra
Sybrand Zijlstra
Jos van der Zwaal

**Medewerkers van
Premsula in 2008/**
Gwendoline
van Bossé
Renske Brinkman
Philip van Daalen
Annette Geerts
Aart Helder
Ariane Hofmeester
Vanessa van
Houtum
Henk Jochims
Roel Klaassen
Dingeman Kuilman
Merlijne
van de Laar
Bart Leupen
Esther
Muñoz-Grootveld
Mariët Sijffers,
Karina Smrkovsky
Hester Vroom
Christine Vroom

**Bestuur van
Premsula in 2008/**
John Smits
José Teunissen
Jan Tichelaar
Irma Boom
Karien van Gennip
Subsidiënten/
Ministerie van
Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap
Gemeente
Amsterdam

**Makers van het
Jaarbericht 2008/**
Redactie:
Renske Brinkman
Aart Helder
Christine Vroom
Art direction
& ontwerp:
Robin Uleman
robinuleman.nl
(met dank aan
Sandra Rabenou)

Drukwerk/
Drukkerij
Mart.Spruijt bv

Oplage/
5.000

**Premsula/
Dutch Platform
for Design and
Fashion/**
Prinses Irenestraat 19
1077 WT Amsterdam
Postbus 75905
1070 AX Amsterdam
Tel. 020 34 49 449
Fax. 020 34 49 443
info@premsela.org
premsela.org

Quaadrat, © Fred Smeijers,
1992 / Alphabet, © Anthon
Beeke, 1969

Onzichtbaar/

Letters, je ziet ze eigenlijk niet, je ziet alleen de tekst die ze voor je omhooghouden. Tegelijk zijn letters ook de kleinste representant van een cultuur. Een letter ontwerpen is een uitdagende manier om je visie op de heersende cultuur te ontvouwen en vanzelfsprekend zijn er net zoveel visies als er ontwerpers zijn. Om daarin meer inzicht te krijgen vroeg Premsula Frederike Huygen om aan de hand van een groot aantal bronteksten een historisch beeld te geven van het nooit aflatende debat in de Nederlandse vormgeverswereld. Het resultaat: *Visies*

op vormgeving, het Nederlandse ontwerpen in teksten 1874 – 2000, in twee kloelke delen, zorgvuldig vormgegeven door Caroline de Lint en gezet in de even elegante als praktische 'Quaadrat' van Fred Smeijers.

Premsula werkt aan de verbetering van het culturele designklimaat in Nederland. Lees meer op premsela.org.

premsela
.org/